

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА**

МАТЕРІАЛИ

ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

МИКОЛАЇВЩИНА І ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

До 30-річчя Незалежності України

8 жовтня 2021 р.

Миколаїв ■ 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОДА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
(МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ)

МИКОЛАЇВЩИНА І ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції, приуроченої до 30-річчя
Незалежності України

8 жовтня 2021 року

МИКОЛАЇВ
2021

Outstanding personalities of the history of Mykolayiv of the XIX - first quarter of the XX century. in the sculptural heritage of the Makushin family

Theses are devoted to a sculptural heritage of the Makushin family which actively supplemented and replenishes sociocultural space of the city of Nikolaev with the works devoted to the outstanding personalities who made the significant contribution to development of the city.

Keywords: *sculpture, monument, memorial plaque, historical figure, stele, bust.*

УДК 3.071.6:39 (477.73)

Матвієнко Л. В.

кандидат історичних наук, доцент

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

matvienko_nyk@ukr.net

Вплив поліетнічного фактору на реалізацію процесу децентралізації на Миколаївщині

Проаналізовано результати першого етапу децентралізації. Встановлено особливості децентралізаційних процесів у поліетнічному регіоні (на прикладі Миколаївщини). Досліджено історичну ретроспективу формування й становлення окремих територіально-адміністративних одиниць на Миколаївщині. Запропоновано шляхи вирішення проблемних зон децентралізації на рівні регіону.

Ключові слова: *децентралізація, об'єднана територіальна громада, Миколаївщина, поліетнічність.*

Сьогодні можна констатувати завершення першого етапу впровадження реформи децентралізації. Серед певної кількості позитивних результатів, як то: упорядкування адміністративного простору, розширення повноважень органів місцевого самоврядування, підвищення політичної та фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад, реформа децентралізації виявила низку об'єктивних перешкод у місцях компактного проживання національних меншин. У «Методиці формування спроможних територіальних громад», затвердженій у

квітні 2015 р. Кабінетом Міністрів України, визначено сукупність чинників, що необхідно враховувати в процесі об'єднання територіальних громад, серед яких: історичні, природні, етнічні, культурні та інші [1].

Сучасні науковці та управлінці-практики констатують, що децентралізаційні процеси у місцях компактного проживання національних меншин відбуваються уповільнено у порівнянні із однорідним (у етнонаціональному аспекті) населенням, що спричинено недоліками в організації процесу об'єднання громад:

- планування об'єднання без належного узгодження з місцевими громадами та широкого громадського обговорення щодо доцільності об'єднання в одну громаду пропонованих територіальних громад;

- неврахуванням етнонаціональної та етнолінгвістичної структури населення адміністративних одиниць, географії розселення національних меншин, демографічних характеристик населених пунктів, геополітичного чинника.

Вимоги щодо врахування історичних, етнічних і культурних чинників у процесі адміністративно-територіальної реформи є вкрай актуальними для цілої низки регіонів України. Саме тому історична ретроспектива формування й становлення окремих територіально-адміністративних одиниць, які в розвитку своєму поєднали як загальні риси, притаманні багатьом відповідним адміністративно-територіальним одиницям України, так і унікальні, що стосуються лише певної конкретної території надасть можливість поступового вирішення зазначених вище проблемних питань.

Зокрема, це стосується і Миколаївщини також. Так, за новітніми статистичними даними на території Миколаївщини проживають представники близько 100 національностей. Серед них питома вага корінного етносу, українців складає 75%. Причому, найбільш чисельними представниками іноетнічного населення є росіяни (19,4%), молдовани (1,3%), білоруси (1,1%), євреї (0,9%), болгари (0,6%), поляки (0,1%), німці (0,1%), вірмени (0,1%), татари (0,1%), цигани (0,1%), гагаузи (0,07%), турки-месхетинці (0,04%), чехи (0,04%) [2].

Південний регіон України, складовою якого є Миколаївщина, був сформований наприкінці XVIII ст., чому сприяло вдале геополітичне становище, наявність родючих земель, активні міграційні процеси. Ці ж фактори суттєво

впливали на активізацію процесу заселення українських земель представниками національних меншин. Крім того, важливу роль у розширенні карти поліетнічності регіону відіграла агресивна державна політика російського царату на зазначених територіях, який, прагнучи ліквідувати українську автономію, позбутися корінних мешканців та мати покірних вірнопідданих, проводив насильницьке переселення народів. Слід акцентувати увагу на оперативність створення достатньо ґрунтовної правової основи іноземної колонізації – протягом 1762-1764 рр. було видано три маніфести російської імператриці Катерини II, якими переселенцям гарантувалася свобода релігії та звичаїв, самоврядування, звільнення від рекрутчини, виконання повинностей та сплати податків на визначений термін, надання достатньої кількості земель, асигнування з державної скарбниці для початку господарювання [3].

Таким чином, позитивним результатом інтенсивного заселення Миколаївщини представниками різних за походженням народів, сусідували не зі своїми одноплемінниками, а з представниками інших етносів, були продуктивні міжнаціональні контакти, що значно впливали на життя та етнічну самосвідомість не лише українців, росіян, а особливо таких малочисельних національностей, як серби, поляки, угорці та ін., що паралельно супроводжувалося прагненням деяких із них (чехів, шведів, почасти німців, греків, молдаван) до замкнутого способу життя, а водночас і до консервації традиційних його форм з метою збереження національної самобутності.

У середині XIX ст. заселення Миколаївщини в основному закінчується, чисельність та національний склад населення поступово стабілізуються. Подальше зростання кількості населення йде головним чином за рахунок природнього збільшення. Друга половина XIX – початок XX ст. – це період швидкого економічного розвитку Миколаївського регіону, чому сприяла відсутність тут пережитків кріпосництва. Незважаючи на відсутність вільних земель, цей регіон зберігає привабливість для пригнобленого населення інших губерній. Але великі міграційні потоки на південь в пошуках роботи мають, здебільшого, тимчасовий, сезонний характер, мало впливаючи на національний склад постійного населення.

Отже, важливою характерною рисою заселення Миколаївського регіону

протягом XVIII ст. – початку XX ст. було те, що в ньому активну участь брали представники багатьох різних народів, суттєво відмінних один від одного за звичаями, характером, рівнем і національної самосвідомості, господарського та культурного розвитку, причому, слід було дотримуватися двох життєво-необхідних умов: з одного боку, мирно співіснувати з сусідами, а з іншого – зберегти свою віру, традиції, культуру, мову, тобто свої етнічні особливості. Дотримання балансу у виконанні зазначених вище умов і є запорукою успішності проведення будь-яких реформувань у регіоні. Як свідчить історичний досвід, вирішення проблеми забезпечення задоволення інтересів національних меншин можливе за умови створення стабільного нормативно-правового поля та наявності політичної волі вищого керівництва держави.

Джерела та література

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад»: затверджена 8 квітня 2015 року № 214. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF> (дата звернення: 10.02.2021)

2. Історія рідного краю: Миколаївщина. Навч. Посіб. / М. М. Шитюк (кер. авт. кол., О. О. Баковецька, Н. М. Буглай та ін. Миколаїв : Іліон, 2015. 628 с.

3. Козирєва М. Адміністративно-територіальні перетворення німецьких районів півдня України в 20–30 рр. XX століття // Німецькі поселенці в Україні: Історія та сьогодення. Київ, Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. С. 324

Matvienko L. V.

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Ukraine, Nikolaev

matvienko_nyk@ukr.net

The influence of the polyethnic factor on the implementation of the decentralization process in Mykolaiv region

The results of the first stage of decentralization were analyzed. Features of decentralization processes in a multiethnic region are established (on the example of

Mykolaiv region). The historical retrospective of the formation and development of separate territorial and administrative divisions in Mykolaiv regions were researched. Solutions of the problem areas of decentralization at the regional level were proposed.

Key words: *decentralization, untied territorial community, Mykolaiv region, polytonicity.*

УДК 37(477.73)«1935/1945»

Мельник М. О.

начальник відділу інформації та
використання документів державного архіву

Миколаївської області

(Україна, Миколаїв)

melnik_marina@ukr.net

З історії діяльності Миколаївського музичного училища (1935-1941 рр.)

Викладено історію створення та діяльності Миколаївського музичного училища у 1935-1941 рр. викладацький та студентський склад, навчальні дисципліни, кількість випускників за фахом.

Ключові слова: *Миколаїв, музичне училище, освітній заклад.*

У грудні 1921 р. у Миколаєві було відкрито музичний технікум, що перебував у віданні Миколаївського губернського відділу народної освіти. У травні 1923 р. він був перетворений на вищі музичні курси, у квітні 1925 р. – вищі музично-драматичні курси. У грудні того ж року курси були реорганізовані у музично-драматичну профшколу. У листопаді 1930 р. школа перетворена на Миколаївський музичний технікум, у 1935 р. – на музичне училище, яке мало факультети: інструментальний, вокальний і теоретичний. У 1925–1930 рр. діяв драматичний факультет. Училище готувало кваліфікованих виконавців на музичних інструментах, співаків, керівників хорового співу, капельмейстерів оркестрів.

У грудні 1936 р. управлінський апарат технікуму налічував директора, заступника директора з навчальної частини, секретаря, завідувача господарством і бухгалтера. Штат технікуму складався з 21 педагога, 12 одиниць адміністративно-